УДК 336.012.23

Наталія КРАВЧУК
студентка,
Тернопільський національний економічний університет

Ольга ЗАГОРОДНА
кандидат економічних наук, доцент кафедри економічного аналізу,
Тернопільський національний економічний університет

ОЦІНКА ВПЛИВУ СТАНУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА

Розкрито суть оборотних активів та їх вплив на фінансовий стан підприємства, зокрема, вплив зміни окремих структурних елементів оборотних активів та показників ефективності використання оборотних активів на фінансову стійкість підприємства.

Ключові слова

Оборотні активи; обґрунтований розмір оборотних активів; оборотність оборотних активів, дебіторська заборгованість, оборотність виробничих запасів; рентабельність оборотних активів, ліквідність активів.

Оборотні активи підприємства є однією з з найважливіших категорій обліково-аналітичного процесу, теоретичні аспекти якої комплексно досліджуються в наукових роботах вчених - економістів.

Значний внесок у вирішення окремих проблем, пов'язаних із розробкою методологічних, організаційних, інформаційних аспектів розвитку економічного аналізу в цілому і аналізу оборотного капіталу зокрема, зробили такі вчені, як І. О. Бланк, В. В. Ковальов, Є. С. Стоякова, В. В. Бочаров, О. В. Єфімова, А. М. Павліковський, В. В. Сопко, Л. М. Кінг, Дж. В. Хорн.

Разом з тим практичні аспекти обліку й аналізу оборотних активів, формування їх вартості, ефективність використання окремих складових, оцінка їх ліквідності потребують поглиблених наукових досліджень. Тому метою нашої статті є з'ясування ролі оборотного капіталу у формуванні фінансового стану підприємства.

Правильне розуміння економічної сутності оборотного капіталу передбачає насамперед усвідомлення його фінансово-грошової природи. Оборотний капітал – це капітал, який постійно знаходиться в обороті та споживається в процесі одного операційного циклу або протягом дванадцяти місяців з дати складання балансу. Оцінюючи майновий стан стосовно оборотного капіталу, можна виділити наступні групи активів: матеріальні активи (запаси), фінансові активи (грошові кошти, дебіторська заборгованість та поточні фінансові інвестиції).

Для кращого сприйняття і розуміння складу і суті оборотних активів, задоволення інформаційних потреб широкого кола споживачів їх класифікують за різними ознаками.

Основною метою аналізу оборотного капіталу є оцінка ефективності його використання та оптимізація структури, тобто встановлення оптимальних пропорцій між складовими.

Даючи оцінку динаміки оборотного капіталу, частки в складі активів, необхідно брати до уваги позитивні наслідки їх росту для фінансового стану підприємства. Однак абсолютне та відносне зростання оборотних активів у складі майна підприємства, спричинене дією факторів інфляції, уповільненням оборотності оборотних активів, оцінюється негативно.

© Наталія Кравчук, Ольга Загородна, 2009

Стаття надійшла до редакції 02.07.2009 р.

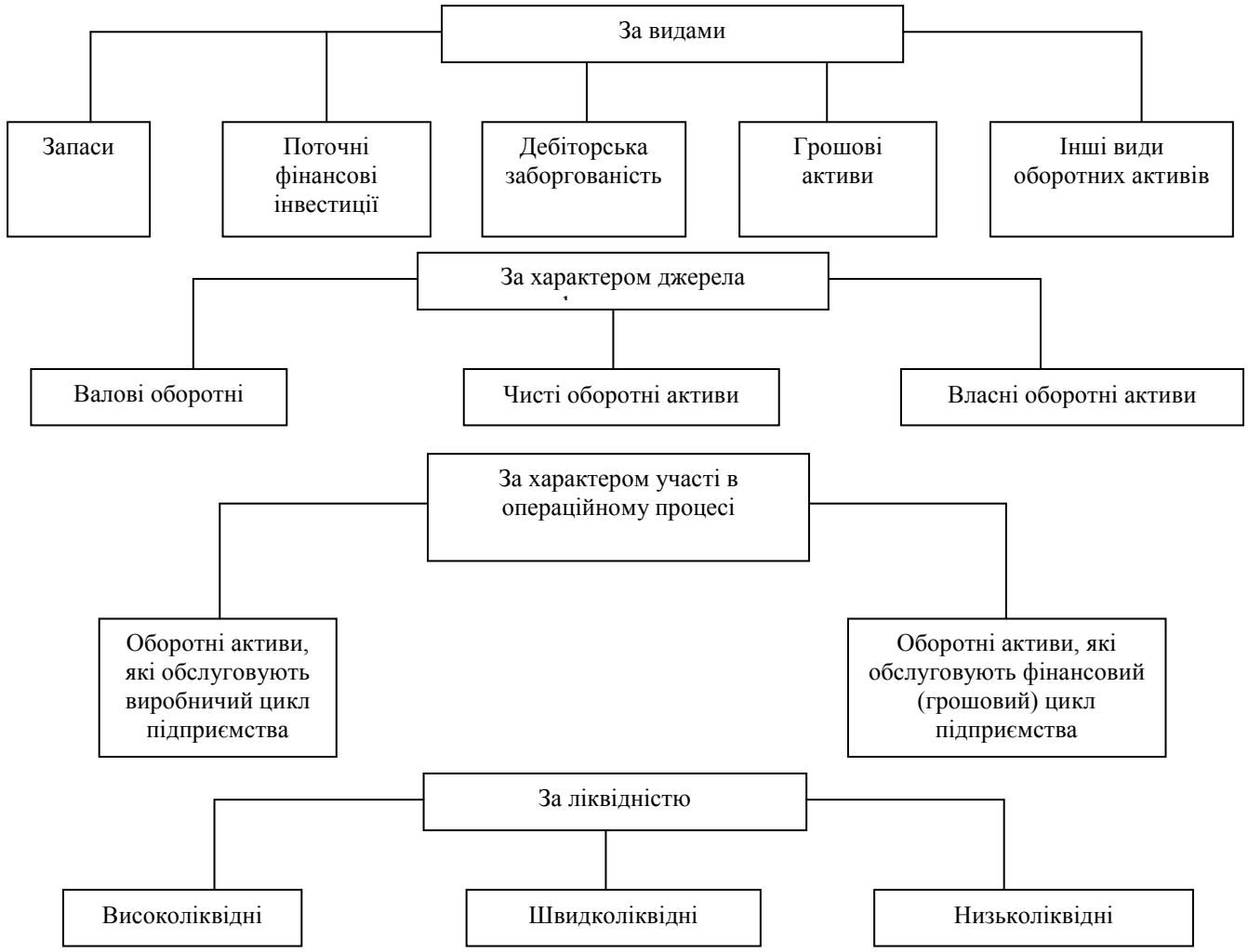

Рис. 1. **Класифікація оборотних активів** [6, с. 243]

Оцінюючи абсолютну та структурну динаміку оборотного капіталу, необхідно брати до уваги наступне.

Ріст виробничих запасів може свідчити про ряд позитивних і негативних моментів у роботі підприємства.

Позитивними є розширення масштабів господарської діяльності; підвищення рівня ділової активності підприємства; прагнення зберегти грошові кошти від знецінення через інфляцію і в умовах недорозвинутості фондового ринку.

До негативних моментів можна віднести недоліки роботи відділу матеріального постачання, нераціональне управління виробничими запасами, внаслідок чого значна частина капіталу спрямовується в оборотні активи з незначним рівнем ліквідності.

Ріст незавершеного виробництва може свідчити не тільки про розширення масштабів діяльності і ріст ділової активності, а й бути наслідком росту тривалості виробничого циклу через зниження продуктивності праці, ефективності використання виробничих потужностей, низької організації виробництва, недостатнього рівня техніки і технології.

Ріст дебіторської заборгованості, зумовлений підвищенням попиту на продукцію підприємства, збільшенням обсягу товарного кредиту, оцінюється позитивно, бо свідчить про підвищення ефективності використання капіталу. Якщо ріст дебіторської заборгованості зумовлений неефективною кредитною політикою, нерозбірливим вибором партнерів, відсутністю оцінки їх кредитоздатності, фінансового стану, то це свідчить про вилучення частини активів з обороту і неминуче приведе до погіршення фінансової стійкості, платоспроможності, генерує ризик банкрутства.

Зменшення дебіторської заборгованості може свідчити про ефективну кредитну політику, обґрунтований вибір партнерів, покращення їх фінансового стану або ж про скорочення продажу в кредит, втрату споживачів продукції. Таке зниження супроводжується ростом залишків нереалізованої продукції і оцінюється негативно.

Ріст залишків готової продукції на складі свідчить про втрату ринків збуту, низьку купівельну спроможність споживачів, високу собівартість та неритмічність випуску і відвантаження продукції. Це в свою чергу веде до сповільнення оборотності капіталу, відсутності

готівки та росту частки позиченого капіталу в джерелах фінансування підприємства.

При оцінці грошових коштів необхідно знати, що раніше у всіх випадках позитивно оцінювалося їх збільшення, адже це вказує на ріст абсолютної ліквідності, збільшення обсягу реалізації продукції, підвищення ділової активності підприємства. Однак, враховуючи те, що ці активи є монетарними і зазнають втрат через інфляцію, сьогодні підприємства повинні прагнути раціональніше використовувати вільні грошові кошти (надавати позики іншим підприємствам, здійснювати довго-, короткострокові фінансові вкладення, купувати патенти, ліцензії і т. п.) Мистецтво управляти грошовими коштами полягає в тому, щоб на рахунках тримати лише мінімальну суму грошових коштів, яка може знадобитися для поточної операційної діяльності і покрити тимчасову незбалансованість грошових потоків у часі.

З вищесказаного випливає, що розмір оборотних активів залежить від обсягу виробництва, умов постачання і збуту, асортименту виробленої продукції, сезонності роботи, тривалості виробничого циклу, порядку розрахунків та інших факторів.

Потреба в оборотних активах визначається шляхом їх нормування, що передбачає встановлення оптимальної величини оборотних активів, необхідних для організації і здійснення нормальної господарської діяльності підприємства. Це, в свою чергу, значно підвищує ефективність управління оборотними активами. В основу визначення потреби в оборотних активах для основної діяльності покладені планові показники виробництва продукції підприємства, планові витрати на виробництво і реалізацію продукції. Суть методики розрахунку обґрунтованої потреби в оборотних активах розкрито в економічній літературі [2, 3, 4].

Таким чином, прискорення оборотності оборотних активів у формуванні операційного прибутку є дуже високою і пояснює необхідність постійного управління цим процесом.

Не менш важливим аспектом аналізу є оцінка ліквідності складових оборотного капіталу. Практика господарювання підтверджує, що найбільш ліквідними і з найменшим ризиком є кошти в касі, на розрахункових і валютних рахунках в установах банку, вкладення в цінні папери. Менш ліквідною частиною з певним ризиком вкладення вважається відвантажена продукція і дебіторська заборгованість покупців. Остання, у свою чергу, може бути менш чи більш ліквідною. Це стосується строкової і простроченої дебіторської заборгованості щодо відвантаженої продукції. Найменш ліквідними і найбільш ризиковими вкладеннями є оборотні активи в незавершеному виробництві, у витратах майбутніх періодів, у виробничих запасах, у готовій продукції. Це пояснюється тим, що саме ця частина оборотних активів найбільш віддалена від моменту реалізації і більше підлягає впливу змін кон'юнктури ринку, інфляційних процесів тощо. Отже, ліквідність поточних активів є головним фактором, який визначає ступінь ризику інвестицій в оборотні активи підприємства.

Тому фінансово стійким є такий суб'єкт господарювання, який за рахунок власних коштів формує обґрунтовану величину оборотних активів, не допускає невиправданої дебіторської та кредиторської заборгованостей, своєчасно розраховується за своїми зобов'язаннями. Основою фінансової стійкості є виважена, раціональна організація й ефективне використання оборотних активів.

Список літератури

1. *Бланк, И. А. Управление активами [Текст] / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2002. – 720 с.*
2. *Волков, А. А. Фінанси підприємств [Текст] : підручник / А. А. Волков – К., 2000. – С. 156.*
3. *Економіка підприємства [Текст] : підручник / За заг. редакцією С. Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2001.*
4. *Економічний аналіз [Текст] : навч. посібник / За ред. М. Г. Чумаченка. – К. : КНЕУ, 2001. – 540 с.*
5. *Пономаренко, О. І. Сучасний економічний аналіз : мікроекономіка [Текст] / О. І. Пономаренко. – К: Вища школа, 2008. – 262 с.*
6. *Економічний аналіз [Текст] : навч. підручник / В. М. Серединська, Р. Ф. Федорович, О. М. Загородна, О. С. Білоус. – Тернопіль : Астон, 2007. – 414 с.*

РЕЗЮМЕ

Кравчук Наталия, Загородная Ольга

Оценка влияния состояния оборотных активов на финансовое состояние предприятия

Раскрыта сущность оборотных активов и их влияние на финансовое состояние предприятия, в частности, влияние изменения отдельных структурных элементов оборотных активов и показателей эффективности использования оборотных активов на финансовую стойкость предприятия.

RESUME

Kravchuk Natalia, Zagorodna Olga

Estimation of influence of current assets on the financial state of enterprise

Essence of curent assets and their influence on the financial state of enterprise, in particular, influence of change of separate structural elements of curent assets and indexes of efficiency of the use of curent assets on financial firmness of enterprise is exposed.